

Dictamen que emet Sr. Roger Nadal Botet, magistrat/a del Tribunal Constitucional sobre la institucionalització de la veritat de la transició i la prohibició d'exercici del dret de sufragi passiu per vinculació amb Batasuna a petició de la Sra. Rosario Jiménez Ylla.

I. Objecte del dictamen

En la sol·licitud d'aquest dictamen es requereixen les següents qüestions:

PRIMER.- Reconèixer o no del dret a presentar-se a les eleccions generals del 2016 de la Sra. Jiménez.

SEGON.- Institucionalitzar la veritat sobre el que va succeir entre el 1975 i el 1982 a Espanya, en el període de la Transició.

II. Antecedents

De la informació aportada per a realitzar el dictamen es dedueixen els següents antecedents:

PRIMER.- La Sra. Rosario Jiménez Ylla, de 83 anys, és de nacionalitat espanyola i és víctima reconeguda de tortures durant l'època del Franquisme (concretament 1971-1974) a les dependències policials de Via Laietana a Barcelona.

SEGON.- La Junta Electoral i els òrgans jurisdiccionals li anul·len el dret de sufragi passiu amb la candidatura de Podemos a les eleccions generals del 2016 per la seva suposada vinculació amb el partit il·legalitzat de Batasuna. Una vinculació demostrable en la participació a actes polítics i missatges de suport a les xarxes socials.

TERCER.- La Sra. que sol·licita el dictamen defensa la sortida pacífica i dialogada al conflicte del País Basc.

QUART.- La Sra. que sol·licita el dictamen és crítica amb la Transició i especialment amb la Llei d'amnistia, una veritat social mai institucionalitzada que requereix una resposta d'aquest Tribunal.

III. Fonaments jurídics

PRIMER.- L'Estat espanyol inicia el procés de transició després de la mort del dictador Francisco Franco l'any 1975 amb el lideratge del S.M. rei Juan Carlos I, i dels presidents Sr. Carlos Arias Navarro i poc després del Sr. Adolfo Suárez. És una reforma democràtica, pacífica, des del propi règim i no immediata, a diferència d'un procés revolucionari, de l'anterior règim totalitari mitjançant l'aprovació en les Corts franquistes de la vuitena Llei fonamental (coneguda com a Llei de Reforma Política) que deroga les set anteriors i en conseqüència *de facto* el règim que des de 1936-1939 era vigent a Espanya. La legitimació del poder polític deriva de l'aprovació via referèndum d'aquesta vuitena Llei fonamental pel conjunt de ciutadans. És doncs una norma vàlida (aprovada per l'òrgan competent: les Corts franquistes), justa (era la voluntat de la majoria mostrada via referèndum) i eficaç (tot i les manifestacions reprimides amb violència, els atemptats terroristes de diferents organitzacions d'extrema dreta i esquerra, i l'intent de cop d'estat del 23-F les reformes van acabar aplicant-se).

SEGON.- Segons la Comunitat Internacional, els indicadors científics i la pròpia Constitució Espanyola Espanya és un Estat monàrquic, social i democràtic de dret, i autonòmic. És doncs un Estat reconegut amb un model descentralitzat doctrinalment original respecte els models tradicionals (federalista o centralitzat) que consisteix en el repartiment de competències, que poden ser compartides, concurrents o exclusives entre les institucions centrals i les autonomies que tenen el seu propi parlament i govern però no poder judicial o incidència en els àmbits nuclears d'un Estat com la coordinació de l'economia, la defensa, o la representació internacional, entre d'altres.

TERCER.- La monarquia que és parlamentària dona pes al poder de les Corts Generals, tan el Congrés com el Senat, i per tant a la decisió dels ciutadans expressada a les urnes, però aquesta dependència del poder executiu en el legislatiu ha provocat etapes d'inestabilitat que han perjudicat l'interès general. Per la tradició europea s'ha rebutjat sempre el model presidencialista que facilita l'estabilitat però alhora pot generar un bloqueig pel desacord entre els dos poders.

QUART.- L'Estat espanyol no se li pot negar, tot i les deficiències que comparteix amb altres Estats de les mateixes característiques, la seva naturalesa constitucional i liberal perquè disposa d'una Constitució que reconeix la divisió de poders i un extens llistat de drets fonamentals i institucions democràtiques. No obstant això és innegable que es suscití el debat de l'origen del sistema, que parteix d'una transició l'any 1975-1978 on el poder constituent no estava integrat per la totalitat de la ciutadania degut a la no legalització de partits en un inici, els resultats del referèndum sobre la Constitució al País Basc o el clima de coacció tàcita en la seva aprovació on si es votava no s'havia de fer sent conscient que les conseqüències podien ser el retorn del projecte franquista.

CINQUÈ.- La decisió de la Junta Electoral i els Tribunals sobre la prohibició a la Sra. Jiménez de presentar-se a les eleccions per les seves vinculacions amb Batasuna és una restricció injustificada i desproporcionada al dret de sufragi passiu d'aquesta i de sufragi actiu dels electors de Podemos. L'any 2016 la banda terrorista ETA estava inactiva i feia una dècada que el partit polític Batasuna havia estat il·legalitzat. És inconcebible que es sancioni *in aeternum* a ciutadans no condemnats judicialment ni inhabilitats. En base a la teoria sostinguda anteriorment pel Tribunal Constitucional sobre la *contaminació sobrevinguda* la Sra. Jiménez ha de poder presentar-se amb la candidatura que consideri sempre i quan aquesta respecti els valors democràtics, i independentment de la seva procedència o el seu suport o no suport individual a un partit vinculat per sentència judicial al terrorisme.

IV. Conclusió

Es considera doncs, responent a l'objecte del dictamen, per un cantó, que la Sra. Jiménez sí té dret a presentar-se a unes eleccions i que l'any 2016 s'havia vulnerat el seu dret de sufragi passiu. Per l'altre cantó s'institucionalitza una veritat sobre la transició: tot i els seus clars i obscurs, el context d'inestabilitat i violència de l'època, i el canvi no revolucionari sinó reformista del règim franquista, l'Estat espanyol és reconegut com un sistema democràtic, legal i legítim, i si s'escau compensar les víctimes del franquisme ho ha de decidir el Congrés dels Diputats, seu de la sobirania nacional.

A data 08 febrer del 2023, i lloc Vic, Roger Nadal Botet.